

UVOD

Zakon o računovodstvu i reviziji (sl. Novine Federacije BiH br. 32/05) predstavlja osnovni propis kojim se uređuju principi računovodstva i sadržaj finansijskih izvještaja za banke, predviđa obavezu primjene izmijenjenih i dopunjenih, odnosno novih standarda koje donosi IASB. Novi Zakon o računovodstvu i reviziji, između ostalog propisuje da su sva pravna lica dužna da vode svoje poslovne knjige u skladu sa ovim zakonom i Standardima, u kojima trebaju biti evidentirane sve poslovne promjene, događaji i transakcije u toku poslovne godine. Stoga podaci o stanjima i promjenama koji su iskazani u poslovnim knjigama (sredstva, izvori sredstava, prihodi, rashodi, finansijski rezultat i njegova raspodjela i dr.) predstavljaju ne samo osnovni preduslov za popunjavanje samih obrazaca nego i za finansijsko izvještavanje uopšte.

Sve nastale promjene evidentiraju se u poslovnim knjigama na osnovu urednih i vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava i dokumenata, koji su i dokazi o nastanku, karakteru i vjerodostojnosti tih transakcija i poslovnih događaja. Primjenom propisanog kontnog plana podaci o poslovnim događajima i transakcijama se u poslovnim knjigama evidentiraju kao promjene vrijednosti i stanja pojedinih kategorija imovine, obaveza i kapitala pravnog lica, te kao njegovi prihodi, rashodi, finansijski rezultat i njegova raspodjela. Član 13. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH uređuje obim primjene Medjunarodnih standarda prilikom vođenja računovodstva, finansijskog izvještavanja i revizije finansijskih izvještaja.

Do 01.01.2007. godine, banke su imale "specifično bankarski" MRS 30 - Objavljivanje u finansijskim izvještajima banaka i drugih finansijskih institucija, koji je indirektno sadržan u Odlukama Agencije za bankarstvo FBiH, i koji će zadržati odredbe proistekle iz ovog standarda. Uprava banke može finansijske izvještaje sačinjavati na način koji na najbolji način odgovara potrebama efikasnog upravljanja, odnosno odlučivanja, međutim za objavljivanje i za potrebe sire javnosti i korisnika, obavezna je primjena finansijskih izvještaja u skladu sa Medjunarodnim računovodstvenim standardima.

Funkcionalno gledajući, cjelokupni sistem internog nadzora može se provoditi pomoću internih kontrola koje su ugrađene u poslovne procese, te kroz nadziranje njihova funkcionisanja što se osigurava dodatnom, višom razinom nadzora-internom revizijom i kontrolingom.

Pojam kontrole (nadzora)

Mogući su različiti oblici nadzora ovisno o kriterijima razlikovanja. Primjerice prema tijelima nadzora, razlikujemo *eksterni i interni nadzor*, prema vremenu razlikujemo: *stalni* (permanentni), *periodički*, *povremeni*, *prethodni*, *tekući i naknadni nadzor*, a prema intenzitetu nadzora, razlikujemo, *formalni i materijalni nadzor*.

Interni nadzor obavlja se unutar granica nekog poslovnog sustava ili organizacije radi praćenja ostvarivanja unaprijed postavljenih ciljeva i predlaganja kolektivnih akcija u slučaju odstupanja od tih ciljeva.

Tri su temeljna oblika internog nadzora:

- interna kontrola,
- interna revizija i
- kontroling.

Polaznu osnovu u koncipiranju cjelovitog sustava internog nadzora čini interna kontrola. Naime, funkcionalno gledajući, cjelokupni sustav internog nadzora može se provoditi pomoću internih kontrola koje su ugrađene u poslovne procese, te kroz nadziranje njihova funkcioniranja što se osigurava dodatnom, višom razinom nadzora-internom revizijom i kontrolingom.¹

Doc. Dr sc. Boris Tušek, Ekonomski fakultet Zagreb

Potreba nadzora i kontrole

U skladu sa računovodstvenim propisima i standardima, finansijske izvjestaje za banke čine:

- bilans stanja
- bilans uspjeha,
- izvjestaj o gotovinskim tokovima,
- izvjestaj o promjenama na kapitalu,

¹ Doc. Dr sc. Boris Tušek, Ekonomski fakultet, Zagreb

- računovodstvene politike i zabiljeske uz finansijske izvjestaje. Prilikom izbora računovodstvenih politika i njihove primjene, te prilikom izrade finansijskih izvjestaja moraju se postovati slijedeći principi:

- Neograničenost vremena poslovanja,
- Dosljednost,
- Utvrđivanje prihoda i rashoda prema datumu nastanka događaja,
- Razumljivosti finansijskih izvjestaja,
- Značajnosti,
- Opreznosti,
- Kompleksnosti,
- Uporedivosti.

Osnovni finansijski izvjestaji moraju pružiti pouzdan, fer, istinit i nepristrasan pregled aktive, obaveza, kapitala, prihoda i rashoda, promjene u gotovinskim tokovima i promjene na kapitalu, te opisati politike korištene pri evidentiranju pojedinih bilansnih pozicija. Knjigovodstvene evidencije i finansijski izvjestaji banke moraju uključiti i finansijsko stanje bančinih supsidijara, bilo pojedinačno, bilo na konsolidovanoj osnovi.

Direktor i Uprava banke odgovorni su za sačinjavanje finansijskih izvjestaja, te za njihovo objavljivanje, dok je neovisni vanjski revizor odgovoran za oblikovanje nezavisnog revizorskog misljenja.

Računovodstvene politike banaka trebaju biti donesene u skladu sa odredbama MRS/MSFI, da obuhvataju načela, osnove, konvencije, pravila i postupke koje je Uprava usvojila.

Kada je riječ o bankarskom sistemu uopšte, temeljno je kako prepoznati i preduhitriti poremećaje na finansijskom trzistu i sačuvati bankarski sektor od pritisaka insolventnih povjerilaca. Bankarske krize mogu biti izazvane raznim poremećajima na finansijskom tržištu, što je odlika razvijenih tržišnih ekonomija. Međutim, i u uslovima stabilnog kursa i niske inflacije, može doći do bankarskih kriza koje su u najvećoj mjeri produkt mikroekonomskih faktora unutar samih banaka. Analize istraživanja uzroka problema nacionalnih banaka u svijetu pokazuju da se većina nedostataka u bankarskom sektoru povezuje sa lošim upravljanjem i neadekvatnim eksternim i internim nadzorom.² Kerim Agić, Hasan Mahmutović, Interna revizija i interna kontrola unutar bankarskog sistema

² Kerim Agić, Hasan Mahmutović, Interna revizija, interna kontrola unutar bankarskog sistema

Stoga je potrebno sve veću pažnju posvetiti izgradnji dobrog sistema internih kontrola, kao preventivnog nadzora, s ciljem otklanjanja, svih potencijalnih gresaka i nepravilnosti. Za uspješnost funkcije veoma je vazno dobro osposobljeno i stručno osoblje i spremnost menadžmenta da prepozna i preuzme upravljanje nad ovom vrstom kontrolne funkcije.

Glavne i najjače bankarske grupacije u našem regionu su Hypo Alpe Adria Bank, Raiffeisen Bank, Unicredit Group, Intesa Sanpaolo i dr. Svaka od navedene grupacije prepoznatljiva je po određenoj boji, logu i znaku.

Zemlje centralne i istočne Evrope, kako je naglašeno u izvještaju koji priprema međunarodna mreža ekonomista Intesa Sanpaolo, imaju mlade i izuzetno dinamične ekonomije koje su bilježile visoke stope rasta u periodu od 2002 do 2006 godine, u prosjeku oko 4-5%, a prema podacima Eurostata, što je znatno više od prosjeka eurozone. Prema najpouzdanijim procjenama očekuje se nastavak ovog trenda, štaviše, bankarski sistem u ovom regionu,

doživio je ubrzani razvoj zbog poticanja pretvaranja štednje u pozajmice, kojima se finansiraju investicije i inovacije, što je značajno doprinijelo ekonomskom rastu.³ (3) Made in Bank mart,2008

³ Made in Bank, mart, 2008.